

Iydə ətirli ada...

Pirallahıdan Çilova getməyi deyəsən, su yolu ələyiblər, elə Pirallahıdan Çilov 2 saatlıq su yoludu. Gediş haqqı odənilmir, giriş isə sərbəst deyil, sahilədə və adada nəzarət məntəqələrində qeydiyyatdan keçməlisən... O ola ki, indiki vaxtda...

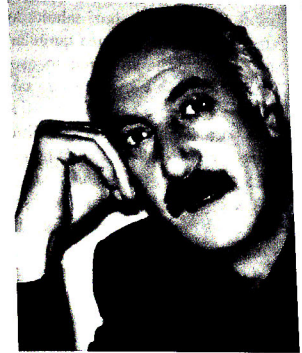
Yay səhərinin dəniz qoxusu, bir az rütubətli, bir az ja bəyaz rəngli qızılıgüdüün türş ətrinə uyğun qoxusu, bəndənizi Dambada vurdu. Yoxlanışdan sonra gəmiyə keçirəm, oturaçaqlar təmiz və yumşaqdı. Səliqəlidi. Domino qutusu sınıqdı,daşın biri şikəst olduğundan hər kəs növbə ilə bu daşa sahiblik etməli... Yerli sakinlər gəminin burnunda göyörtədə dayanıblar. Növbəyə gələn işçilər isə yola pilləkən salmaqdan ötrü içəridə domino oynamaq üçün əllərini bir dəfə masaya vurmaqla növbə tuturlar.

Dəniz rüzgarsız olmur, nəhayətsiz uzanan mavi əngəlliklərdə gəminin ən hündür yerində dalğalanan üçrəngli bayrağımız daha əzəmətli və görünəndir. Bu qürurverici hissələr mənə Ə.Cavadın məlum şeirindən o məşhur misralarını xatırladırdı: "Çırpınırdı Qara dəniz, baxıb türkün bayrağına..."

Gəminin 64 yerlik olması anlaşılır, xanımlar gəminin mətbəxində öyləşirlər. Gəmi estakattan keçib sahilə yan alır və adamlar torpağın üstünə qalxırlar - Çilov adası dəniz səviyyəsindən 18-20 metr aşağıda yerləşir. Və iki saatlıq yoldan sonra adamların yorğunluğu hiss edilir. Mərkəzi qara örtüklü asfalt yolun ağına düşən kimi iydə ətirli havanı ciyərimə çəkirəm. Və adada ağılıma gələn ilu ifadə elə bu oldu: Iydə ətirli ada.

Kirəmitli evlərin səliqəli düzülüşü adanın insan yaşanı tarixinin 100 ildən də çox olduğunu göstərir. Adanın qədim adlarından biri Şahilan olub. Stepan Razin quldurları deyək,inqilabçıları deyək ilk dəfə bu adada yaşayış salıb. Deyilənə görə sahil köndlərə hücum edir, əlləri dinc durtmur və hər cür qənimət elə keçiribləmiş...

Adanı rusca Jiloy da adlandırırlar. Xəzər dənizinin böyük arxipelaqından biridir. Qəsəbədə (Çilovda) 2 mərtəbəli müasir məktəb binası, gözəl dizaynı uşaq bağçası, çörəkbişirmə sexi, neftçilərə aid poliklinika, müasir avadanlıqla təchuz edilmiş idman kömpleksi, yaraşıqlı, həm də təmizliyə və səliqəsi ilə seçilən yataqxanalar sakinlək üçündür. Təzə və köhnə qəsəbəni birləşdirən asfalt yolun uzunluğu 3000 metrdir, axşam saat 20:00-dan səhər 8:00-a qədər avtomobillər işləmir, səssiz-küysüzdü. Adamlar dincəlidir...

Xosrov Natil

Kiçik limandan aralandıqdan bir qədər sonra zeytun bağlarının sırası qurtarmamış sərv ağaclarının ucalığı qarşısında iydə ağaclarının adamı sərxoş edəcək ətri daha yaxından hiss olunur. Adanın mərkəzi yolunun sağında kiçik əncir, sonra giləs bağı, daha sonra isə tut bağı elə bil qələmlə işlənib. Bu bağların bəhəri ada sakinlərini bu meyvələrə tamarzi qoymayıb.

Ağacların çevrəsində olan dayaqlara ehtiyac da qalmayıb, yaşıl dirəklərin sırası da azalmağa başlayıb. Ən çox novruz süfrələrinin yaraşığı olan iydə burda öz qoxusunu adadan əsirgəmir, yolun solunda sıralanmış 10 ədəd iri iydə ağacı 10-cu evin qarşısında salxım-salxım əl yelləyib qonaqları salamlayır. Təzə qəsəbənin sonunda hər iki tərəfdən əkilmiş zeytun bağı və yol boyu dəmir torla əhatələnmiş sahə Abşeron çöllünə xas olan bitkilərin sarı rənginə bürünüb. Sahənin kənarında son illərdə əkildiyi məlum olan göyrüş tingləri və tor çəpərdən çöldə oleandr kolları cərgələnib. Adada mal-qara və digər heyvanlar nəzarətsiz buraxıldığından sahələrin dəmir torla çəpərlənməsi vacibdir.

İndi Çilov adasında 70 hektara yaxın ərazidə 100 mindən çox ağac, bəzək kolları əkilib, bəzi sahələrdə yaşıl çəmən salınıb. Yaşıllıqların bir hissəsində damla suvarma qurğuları quraşdırılıb. Qurğularda dənizin şor suyu şirinləşdirilir və texniki məqsədlə, həm də suvarmada istifadə edilir. Yerli əhalinin və neft sahəsində salılan işçilərin içməli suya olan tələbatı qurudan gəmilərlə gətirilən içməli su ilə ödənilir.

Və köhnə qəsəbə... Köhnə stadion yeri, köhnə sexin ərazisi, köhnə liman və beləcə köhnə brendlər... Zeytun bağı və iydlək sahəsi - 2 hektardan çox ərazini əhatə edir. Boy-boy sıralanmış ağaclar bir-birinə söykək olub Aşeronun dəlisov şimal küləyinə meydan oxuyur. Bu üç kilometrlik məsafəni addım-addım keçib rəsmi binanın qarşısına çatıram...

Yaşıl çəmən və müxtəlif rəngli qızılgüllərlə bəzədilmiş Bayraq Meydanı adanın - cəzirənin gözəl yerlərindən biridi. Bir azdan yolboyu sıralanmış küçə lampalarının işığında Bayraq Meydanı heç vaxt görmədiyim bənzərsiz bir mənzərəyə çevrildi. Deyəsən ilahinin ilhamlı çağrı idi. Bu mənzərə sanki bir şəkil idi, bu şəkli kim lentə aldı, bir zövqlü insanmı, tanrımı, bilmədim. Şəkil kimi Heyranlıqla baxmamaq mümkün deyildi. bütün bu işlərin yaradılmasında təkəcə insan əlinin olması mənim üçün şübhəlidi... Bu işdə Tanrının əli vardı, deyə and içməmək olmur, Vallahi...

Belə.

Bu səyahətin bələdçisi də özüm idim, seyrçisi də və beləcə sadaladığım sahələrin və yaşıllıqların salınmasının, ağaclara qulluq edilməsinin, suvarılmasının yaxından iştirakçısı da özüm idim.

İndinin özündə də adanın hər qarış torpağında zəhmətimin olmasından qürur duyuram. Çilov adasında yaşıllıqları - gözəllikləri yaradan insanların ilk cərgəsində mənim də adımın olması təbii ki, qəbul ediləndi və düşünürəm ki, bu məqamda təvazökarlıq etməyin yeri yoxdur.

Rəssam tablo çəkir. Mənim də əlimdən o gəldi ki, söz yükümü tutub Çilov adasının şeklini, səsini, ətrini, mavi üfqlərini bacardığım qədər "Qobustan"ın oxucularına çatdırım...